

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 14/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om understöd för reparation av bostäder, energiunder- stöd och understöd för sanitära olägenheter

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 22 september 2005 en proposition med förslag till lag om understöd för reparation av bostäder, energiunderstöd och understöd för sanitära olägenheter (RP 134/2005 rd) till miljöutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande (GrUU 39/2005 rd) i ärendet. Utlåtandet har bifogats detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Sirkka Vilkamo, handels- och industriministeriet
- bostadsråd Riitta Kimari, miljöministeriet
- ombudsman Aija Tasa, Asuntokiinteistö- ja rakennuttajaliitto ASRA ry
- chefsjurist Helena Kinnunen, Finlands Fastighetsförbund
- ombudsman Hannele Rämö, Asumisterveysliitto Aste ry
- ombudsman Juhani Nenonen, Finlands Egnaheimsförbund rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås en lag om understöd för reparation av bostäder, energiunderstöd och understöd för sanitära olägenheter. Lagen ska enligt förslaget gälla sådana understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd som redan nu beviljas för reparationskostnader.

Understöden för hushåll som på grund av sanitära olägenheter i bostaden råkat i stora ekonomiska svårigheter förändras väsentligt. Understöden kan beviljas dels för reparationskostnaderna, dels också för byggande och anskaffning av bostäder i så svåra situationer att det inte längre lönar sig att reparera bostaden på grund

av att de skador som orsakar den sanitära olägenheten är exceptionellt omfattande.

Reparations- och energiunderstöd har beviljats och betalats av medlen i Statens bostadsfond. Efter 2006 kommer understöden att beviljas och betalas av medel som reserveras för ändamålet i statsbudgeten.

Exaktare bestämmelser om grunderna för beviljande av understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd ska enligt förslaget utfärdas på lagnivå.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2006 och avses bli behandlad i sam-

band med den. Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2006.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning finner utskottet förslaget behövligt och ändamålsenligt. Utskottet tillstyrker lagförslaget men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utskottet finner det adekvat och välgrundat med hänsyn till grundlagen att man enligt förslaget stiftar en ny lag om understöd för reparation av bostäder, energiunderstöd och understöd för sanitära olägenheter, som omfattar beviljande av understöd, understödsbelopp och centrala grunder för förfaranden. Samtidigt upphävs lagen om understöd för reparation av bostäder och energiunderstöd (1021/2002).

Understöden för reparation av bostäder, energiunderstöden och understöden för sanitära olägenheter tjänar olika syften men är alla behövliga. Enligt gällande lagstiftning och enligt förslaget kan understöd på sociala grunder beviljas för reparation av bostäder för åldringar och handikappade, för att undanröja sanitära olägenheter och för att förbättra fastighetsvisa system för hushållsavloppsvatten i glesbygdsområden samt för att installera hiss, genomföra planmässiga reparationer och förbättra bostädernas energihushållning och minska utsläpp som förorsakas av energikonsumtion.

Den främsta innehållsmässiga ändringen i lagförslaget är att stödsystemet på sociala grunder utsträcks till att gälla hushåll som på grund av fukt- och mögelproblem råkat i oskäligen svårigheter. Mögel- och fuktskador kan i vissa fall vara så svåra att de understöd som för närvarande kan beviljas inte räcker till. Enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i lagförslaget kan understöden användas för reparation av en bostad för ett hushåll som på grund av sanitära olägenheter i bostaden utan att själv vara orsak till det råkat i ekonomiska svårigheter eller, om bostaden har blivit oboelig eller omöjlig att reparera, byggande eller

anskaffande av bostad. Enligt 6 § 1 mom. 3 punkten kan understödet i så fall vara högst 70 procent av de godtagbara kostnaderna för varje enskilt projekt.

Utskottet finner den föreslagna ändringen viktig och anser att det med omsorg bör följas upp om det nya stödsystemet är adekvat samtidigt som man planmässigt bör arbeta för att höja budgetanslaget för att dels kunna svara mot klimatstrategiska behov av att främja förnybara energikällor, dels underlätta för dem som råkat i oskäligen ekonomiska svårigheter. För hela momentet anvisas 70 miljoner euro i 2006 års budgetproposition, men av denna summa kan endast cirka 1—2 miljoner euro per år användas för att stödja dem som på grund av sanitära olägenheter råkat i oskäligen svårigheter. Utskottet hänvisar till sitt utlåtande MiUU 33/2005 rd om budgetpropositionen och konstaterar att behov av att höja anslaget beräknas föreligga redan nu särskilt i fråga om hissunderstöd, energiunderstöd och understöd för sanitära olägenheter. Också åtgärderna enligt statsrådets förordning om behandling av hushållsavloppsvatten i glesbygdsområden (542/2003) kommer under de närmaste åren att öka.

Utskottet betonar att det i fortsättningen rent allmänt måste satsas mer på att trygga kvaliteten i byggandet. Fukt- och mögelproblem beror på felaktigt utfört byggnads- och reparationsarbete och ofta dessutom på att man påskyndar olika arbetsskeden så att materialen inte hinner torka tillräckligt. Att klimatförändringarna medfört mer regn och extrema väderlekstyper ställer också krav på bättre byggnadskvalitet och på att man tillämpar sådana byggnadstekniska lösningar och bygger i sådana höjdlägen att skador förorsakade av lokala översvämningar kan förebyggas. Därför behöver vi övervakning, utbildning och information som främjar säkerheten i byggnadsarbetet.

Utskottet föreslår vissa preciseringar i lagförslaget så att de synpunkter som grundlagsutskottet framfört i sitt utlåtande kan tas i betraktande. Dessutom anser utskottet att man bör precisera 9 § 2 mom. i lagförslaget så att paragrafen direkt anger att om begäran om utlåtande gäller bedömning med anknytning till sanitär olägenhet, ska utlåtandet ges av kommunens hälsoskyddsmyndighet.

Detaljmotivering

6 §. Understödet maximibelopp. Enligt paragrafens 2 mom. föreskrivs genom förordning av statsrådet närmare om de särskilda skäl som avses i 1 mom. 1 och 6 punkten. Grundlagsutskottet ville i sitt utlåtande komplettera vad som avses med dessa särskilda skäl. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår miljöutskottet att början av 2 mom. kompletteras med att som särskilt skäl enligt 1 mom. 1 punkten betraktas en socialt, hälsomässigt eller ekonomiskt särskilt svår situation och i 6 punkten att man på sikt förbinder sig att spara energi och följa upp energikonsumtionen.

Enligt paragrafens 3 mom. kan det genom förordning av statsrådet föreskrivas att understödets maximibelopp utgör en mindre procentuell andel av de godtagbara kostnaderna än vad som anges i 1 mom. samt om understödets maximibelopp i euro. Grundlagsutskottet ansåg att bemyndigandet bör bindas vid vissa villkor, om bemyndigandet över huvud taget anses nödvändigt med beaktande av 7 c § i lagen om statsbudgeten där det sägs att närmare bestämmelser om användningen av ett anslag i enlighet med budgeten kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår miljöutskottet att 3 mom. ändras så att början av bemyndigandet att utfärda förordning stryks och att det genom förordning kan föreskrivas om omräkning av understödets procentuella maximibelopp i euro.

9 §. Statsbidragsmyndigheter. Enligt paragrafens 2 mom. ger kommunen vid behov utlåtande

om understödsansökan när Statens bostadsfond är statsbidragsmyndighet. Enligt detaljmotiveringen (s. 12/I) ska kommunens utlåtande ges av kommunens hälsoskyddsmyndighet till de delar begäran om utlåtande gäller bedömning av en sanitär olägenhet i anslutning till understöd för sanitär olägenhet. Utskottet föreslår att regleringen skrivs in i paragrafen för tydliggörande av hälsoskyddsmyndigheternas centrala ställning. Kommunens hälsoskyddsmyndigheter har bred erfarenhet av att utreda sanitära olägenheter relaterade till bostäder. Därför bör utlåtandet ges uttryckligen av hälsoskyddsmyndigheten. I många fall har det ärende som en ansökan om understöd gäller redan behandlats av hälsoskyddsmyndigheten som övervakningsärende enligt hälsoskyddslagen eller kommer att tas upp av hälsoskyddsmyndigheten. Om hälsoskyddsmyndigheten lämnar utlåtande till Statens bostadsfond, undviker vi beredning av överlappande utlåtanden hos olika kommunala myndigheter.

11 §. Begränsning av användningen. I paragrafen föreskrivs att en bostad eller ett bostadshus för vars reparation har beviljats understöd enligt 2 § 1 mom. 1—3 punkten ska bebos av understödstagaren och dennes hushåll under fem år. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande ansett bestämmelsen om begränsning onödigt omfattande och ansett att regleringen bör inskränkas till att endast gälla understödstagaren. Vidare anser grundlagsutskottet att begränsningen är jämförelsevis lång vilket ger anledning att komplettera regleringen med att myndigheten ska bevilja befrielse från begränsningen när det med hänsyn till förhållandena är oskäligt att ha den kvar.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår miljöutskottet att paragrafen ändras så att begränsningen endast gäller understödstagaren och att myndigheten ska bevilja befrielse från begränsningen om det är oskäligt att bibehålla den.

13 §. Granskning av understödsobjektet. Paragrafen gäller tjänstemäns rätt att granska användningen av understöd. I sitt utlåtande har

grundlagsutskottet granskat paragrafförslaget med hänsyn till trygghet av hemfriden enligt 10 § i grundlagen. Det anser att regleringen inte uppfyller det krav på exakthet och noggrann avgränsning som gäller för en lag som begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna. Bestämelsen måste därför göras tydligare för att det tillräckligt klart ska framgå av lagen vilka de omständigheter med anknytning till utredning av brott eller trygghet av de grundläggande fri- och rättigheterna är som tillåter granskning i bostaden. Av 10 § 3 mom. i grundlagen följer dessutom att det i lagen ska stå att granskning får utföras i bostaden bara om det är nödvändigt för att utreda de omständigheter som granskningen gäller. Dessa justeringar är en förutsättning för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår miljöutskottet att paragrafen preciseras med villkoret att misstanke om brott mot lag föreligger eller att det handlar om att säkerställa att understödsmedel används för boende, för att värna personers hälsa eller trygga en hälsosam miljö samt ett nödvändighetsvillkor i fråga om granskning i bostad.

Förslag till beslut

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar, men 6, 9, 11 och 13 § med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag).

Utskottets ändringsförslag

6 §

Understödet maximibelopp

(1 mom. som i RP)

Som särskilda skäl enligt 1 mom. 1 punkten betraktas en socialt, hälsomässigt och ekonomiskt särskilt svår situation samt enligt 6 punkten ett åtagande om långsiktigt energisparande

och uppföljning. Genom förordning av statsrådet föreskrivs närmare om de särskilda skäl som avses i 1 mom. 1 och 6 punkten.

Genom förordning av statsrådet kan (utesl.) föreskrivas om omräkning av understödets maximibelopp i euro.

9 §

Statsbidragsmyndigheter

(1 mom. som i RP)

Kommunen ger vid behov utlåtande om understödsansökan när Statens bostadsfond är statsbidragsmyndighet. *Till den del begäran om utlåtande gäller bedömning av en sanitär olägenhet, ges utlåtandet av den kommunala hälsoskyddsmyndigheten.*

(3 mom. som i RP)

11 §

Begränsning av användningen

En bostad eller ett bostadshus för vars reparation har beviljats understöd enligt 2 § 1 mom. 1—3 punkten skall under fem år från beviljandet av understödet användas som bostad för understödstagaren. *Bostaden kan dock under denna tid upplåtas för användning också till en person som med sitt hushåll vid tidpunkten för upplåtandet uppfyller villkoren för reparationsunderstödet.* Om det understöd som nämns i 2 § 1 mom. 3 punkten har beviljats för byggande eller anskaffning, gäller ovan nämnda begränsning av användningen en byggd eller anskaffad bostad. Användningsbegränsningen på fem år räknas i sådana fall från den tidpunkt då hushållet har kunnat ta bostaden i bruk som bostad. *Om det med hänsyn till omständigheterna är oskäligt att bibehålla begränsningen, skall statsbidragsmyndigheten bevilja befrielse från den.*

13 §

Granskning av understödsobjektet

För granskning av användningen av understöd har den tjänsteman som utför granskningen

rätt att under planeringen och genomförandet samt i samband med slutgranskningen av reparationsarbetet få tillträde till de lokaler som skall repareras eller har reparerats med understöd, om det finns grundad anledning att misstänka att brott mot denna lag har begåtts eller kommer att begås eller för att säkerställa att understödet används för att trygga boende, personers hälsa eller en hälsosam miljö. Granskning i bostaden får dock förrättas bara om det är nöd-

vändigt för att utreda de omständigheter som nämns ovan och som är föremål för granskning. Statsbidragsmyndigheten kan i samband med beviljandet av understöd kräva att mellangranskningar utförs i de utrymmen som är föremål för reparation och att en slutgranskning ordnas när reparationsarbetet slutförts. Statsbidragsmyndigheten skall ordna slutgranskningen inom skälig tid efter det att reparationsarbetet slutförts.

Helsingfors den 15 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
vordf. Heidi Hautala /gröna
medl. Susanna Haapoja /cent
Rakel Hiltunen /sd (delvis)
Inkeri Kerola /cent
Miapetra Kumpula-Natri /sd (delvis)
Kari Kärkkäinen /kd (delvis)

Jouko Laxell /saml
Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml
ers. Mikko Kuoppa /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

RESERVATION

Motivering

Regeringens proposition med förslag till lag om understöd för reparation av bostäder, energiunderstöd och understöd för sanitära olägenheter är som helhet betraktad relativt lyckad. Ändå borde man ha utvidgat villkoren för understöd till bland annat ombyggnad av fritidsbostäder till permanenta bostäder, om tillstånd till det har beviljats. På så sätt kunde man bidra till att glest bebyggda områden förblir bosatta, att människor får bo på landet även om de jobbar i centrum, att servicen kan tryggas i glest bebyggda områden, att små skolor kan fortleva, att små kommuners skattebas kan stödjas och så vidare.

Förslaget

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi

att lagförslaget i utskottets betänkande godkänns utan ändringar, men 4 § 1 mom. som följer:

Helsingfors den 15 november 2005

Heikki A. Ollila /saml
Jouko Laxell /saml

4 §
Understöd kan beviljas för kostnaderna för byggnader som används som bostad året om eller, om understöd beviljas enligt 2 § 1 mom. 3 punkten för byggande av bostad. *Understödsberättigade åtgärder skall vara ändamålsenliga med hänsyn till den beräknade användningstiden för och behovet av bostaden. Dessutom bör åtgärderna vara energiekonomiskt motiverade. Understödsberättigade kostnader bör vara skäliga.*

(2 och 3 mom. som i RP)

Ahti Vielma /saml
Kari Kärkkäinen /kd